

Credit card miles and points

Show# 212 | March 16th 2019

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

כי אין לה אב ואם - ובמות אביה ואמה, למה לי? אמר רב אחא: עיברתה - מת אביה, ילדתה - מתה אמה.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

תניא, רבי מאיר אומר: אסתר שמה, ולמה נקרא שמה הדסה - על שם הצדיקים שנקראו הדסים, וכן הוא אומר והוא עמד בין ההדסים.

זוהר כרך א (בראשית) פרשת בראשית דף לו עמוד ב

א"ר אלעזר בשעתא דחב קין הוה מסתפי בגין דחמא קמיה זיני משריין מזיינין ואתיין לקטלא ליה וכד אהדר בתשובה מאי קאמר הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר, מאי מפניך אסתר אלא אהא סתיר מבניינא דילי ר' אבא אמר כמה דאת אמר (תהלים כ"ב) ולא הסתיר פניו ממנו (שמות ג') ויסתר משה פניו ועל דא ומפניך אסתר מאינן פנים דילך אהא נסתר דלא ישגחון בי ועל דא והיה כל מוצאי יהרגני:

ביאור הגר"א משלי פרק טז פסוק ד

ב כל־דרכי־איש זך בעיניו ותכן רוחות יהוה: ג גל
אֶל־יהוה מעשיך ויכֹּנֵן מַחֲשַׁבְתֶּיךָ: ד כל פעל יהוה

למענהו וגם־רשע ליום רעה: ה תועבת יהוה כל־גבה־לב
יָד לַיָּד לֹא יִנְקָה: ו בַּחֲסֵד וְאֱמֶת יִכַּפֵּר עוֹן וּבִירְאֵת

(ד) כל פעל ה' למענהו. שהכל ברא לכבודו⁸. וגם את הרשע ברא בשביל היום רעה לענוש בו להסרים ממצוותיו. ועוד, שקאי אלעיל⁹, ומהו רצון ה', אומר שתדע שכל מה שפעל הוא למענהו, כלומר, למען ה' ו'. תורה שבכתב ושבעל פה, ה' תמשה חומשי תורה, ו' ששה סדרי משנה, והן מצוות עשה ולא תעשה, וז"ש¹⁰ "כא דוד והעמידן על אחת עשרה", וחושב שם ה' מצוות לא תעשה ו' מצוות עשה¹¹, ומסודרים שם במזמור "מי יגור וגו'"¹². ואם תאמר, כיון שאין רצונו רק בההולכים בתורתו, למה ברא את הרשע, וז"ש וגם רשע ליום רעה. לענוש בו להעוברים על רצונו. וסוד העניין של הארבעה פסוקים¹³ הם דרך להאדם איך להתנהג ולילך ברצונו

יתברך, ועצה טובה, כי לכל אדם ואדם יש לו דרך בפני עצמו לילך בו¹⁴, כי אין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהם דומים זה לזה¹⁵, ואין טבע שני בני אדם שוים. וכשהיו נביאים, היו הולכים אצל הנביאים לדרוש את ה'¹⁶, והיה הנביא אומר על פי משפט הנבואה דרכו אשר ילך בה לפי שורש נשמתו ולפי טבע גופו¹⁷. וזהו: לאדם מערכי לב, שלו לא היה רק לערוך לבבו לדרוש את ה' בכל לבבו, ומה'

מענה לשון על ידי הנביא איך יתנהג¹⁸. וכשבטלה הנבואה היה רוח הקודש בישראל, ואיש רוחו הוא יודיענו איך להתנהג, ורוח הקודש יש לכל אדם ואדם¹⁹, אך "אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה"²⁰, כלומר, כי מחשבות אדם הוא

Riddle of the week

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעה סעיף ג

אבל אם הדליקה חרש שוטה וקטן, לא עשה כלום ואף על פי שהניחה גדול; ויש מי שאומר בקטן שהגיע לחינוך, מותר.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפט סעיף ב

אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא ידי חובתו; והוא שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא חרש או קטן או שוטה, השומע ממנו לא יצא.

משנה ברורה סימן תרפט ס"ק ו

או קטן - אף על גב דקטן נמי חייב עכ"פ מדרבנן כדלעיל בס"א אפ"ה אינו יכול להוציא את הגדול דלגבי קטן הוא תרי דרבנן (ר"ל דעצם קריאת המגילה הוא רק מד"ס וחייבו של קטן הוא ג"כ רק מדרבנן בכל המצות) משא"כ גדול הוא חד דרבנן ולא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן.

Selected audio from our listeners

Answers to the questions

Answers to the questions 1 *click here*

Answers to the questions 2 *click here*

Answers to the questions 3 *click here*

Answers to the questions 4 *click here*

Answers to the questions 5 *click here*

Answers to the questions 6 *click here*

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Show Suggestions

Suggestion 1 *click here*

Suggestion 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Comments on the Show

Awesome Ribbis Shiur

Thanks for yet another great Shiur! Just FYI , 50,000 miles is worth at least \$500 not \$5-10 as you mentioned...

Shloime Baumwolspiner

I found the shiur fascinating and hopefully will be an eye opener to many. It is important to note that the **government often scrutinizes** credit card activity to determine if the amounts spent on credit cards is consistent with the amounts reported on tax returns and other government documents. When someone **allows** another individual to use his or her credit card, **even if they are trusted family members**, then the amounts paid to the credit card companies may be significantly higher than the income amounts reported to the government. This may result in very serious problems and may Chas Vsholem cause a Chillel Hashem when a logical explanation to explain the discrepancy is not provided.

Raphael Z. Grossman C.P.A.

Hi,

Firstly I would like to say that I started listening to the show on the way to work a couple of months ago and I truly enjoy it. Thank you very much!!

Currently I am listening to the credit card podcast so excuse me if my question has been addressed in the podcast.

The topic of buying groups is a new idea that is very popular in our communities. A little background of what this is all about is as follows. Let's say Best Buy is running a sale on an iPad. A wholesaler can go now and sell this iPad for the retail price when getting this sale price. There's only one problem, Best Buy puts quantity limits on the sale. To

get around this, the buying group will send out a text or email to all its subscribers and they would go and buy this product, bring this product to the buying group and the group will pay you the price you paid for the product. In some good sales the buying group will give you a couple dollars commission per item that you bring in.

I have done a lot of transactions for them and BH have never been scammed but after listening to all this may stop. Even though it feels more secure because I have the product in my hand and I am getting a check on the spot for this, the check may very well bounce. Also in order to have proper margins these products have to be bought with a tax exempt code. From my understanding the law is that if you are buying things to resale from a retailer you don't have to pay tax. Best Buy is the only one that allows you to put in that code online so that's why most of the products they ask for are from Best Buy.

I would very much love to hear about this on the podcast about if it's MutAr in Halacha.

One of the buying groups was featured in Ami magazine. The name is MYS buying group.

Thank you very much for all your work and I truly enjoy listening to you!!!

Forgot to mention how this applies to credit card miles. This is a very easy way to generate a high amount of miles as a lot of the items can add up to thousands of dollars

Tzvi Schwartz

I just heard your show on credit cards etc. Very interesting. In discussing Ribis you didn't ask what I think is a very important question. It is illegal to make a large interest-free loan. I can't even lend my children \$50,000 interest free. If I do I will be subject to the gift tax. So my question is, if the government requires you to charge interest on a loan, can I do so without violating the prohibition on Ribis? If not, does Halakhah require me to pay the gift tax (and thus lose money) if I want to help someone out with a loan? That would surely discourage people from lending money.

Regarding selling miles, I don't know why you keep referring to this as Geneivah. As far

as I can see there is no Geneivah at all, and it is not against the law. If you sell me a chair but you tell me that I am not allowed to permit Ploni to sit in the chair, and then I do permit Ploni to sit in it, will you say that I am a Ganav?

If I buy a roundtrip ticket and only use one way, and the roundtrip was cheaper than the one way, am I a Ganav? The issue is, can the seller control the outcome of the product after the sale. If Dina De-Malchusa says no, but seller "policy" says yes, why am I a Ganav if I violate "policy" but am in line with Dina De-Malchusa. If you sell me a house and say it is on condition that I don't resell it to a black person, and I do ahead and do so, am I a Ganav?

Marc Shapiro

Re: Podcast on Airline miles / credit cards

You need to be more specific about the law. Or vague. NJ has no homestead exemption from the bankruptcy laws, but NY has a limited exemption and MD and many other states do as well.

<https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/new-york-bankruptcy-homestead-exemption.html>

M Snider, Esq.

You know the joke, "My wife saves me a lot of money - she never misses a sale!!

The best bargain is not to buy airline tickets or anything you don't need; you'll save the most money that way.

BTW, R' Dovid, Happy Purim!!

Yaakov M. Berger

Show suggestions

Shalom Headlines,

I think the following would be an interesting and timely show suggestion.

A friend of mine worked in a prestigious matzah bakery for a while. Prior to starting he had always thought that those who baked matzah were holy spiritual people (who may even go to the Mikva before baking). When he began working he was shocked at how irreligious the people were. Most were off the Derech, some did drugs during breaks. He added that these guys confirmed that it's a similar situation in other matzah factories as well. My friend that was a proper Mashgiach and the owners were Frum.

These workers all said Leshem Matzahs Mitzvah throughout the process.

I saw that Rav Shmuel Kamenetzky ruled that Bidieved this is fine.

The question is. Are people paying a premium for what they think is Lechatchila when it may be only Bidieved?

Hi,

I'm wondering if there are any episodes on the permissibility of going to Broadway shows?

Thank you!

M.G.

Dan Eleff

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ל עמוד ב

דתני רב יוסף: והודעת להם - זה בית חייהם, את הדרך - זו גמילות חסדים, (אשר) ילכו - זה ביקור חולים, בה - זו קבורה, ואת המעשה - זה הדין, אשר יעשון - זו לפנים משורת הדין. אמר מר: (אשר) ילכו - זה ביקור חולים, היינו גמילות חסדים! - לא נצרכה אלא לבן גילו. דאמר מר: בן גילו נוטל אחד מששים בחליו, ואפילו הכי מבעי ליה למיזל לגביה. בה - זו קבורה. היינו גמילות חסדים! - לא נצרכה אלא לזקן ואינו לפי כבודו. אשר יעשון - זו לפנים משורת הדין. דאמר רבי יוחנן: לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה. - אלא דיני דמגיזתא לדיינו? - אלא אימא: שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עבדו לפנים משורת הדין.

רש"י מסכת בבא מציעא דף ל עמוד ב

זה בית חייהם - ללמוד להם אומנות להתפרנס בו, חוקות ותורות כתיבי ברישיה דקרא.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כט עמוד א

רבי יהודה אומר: כל שאינו מלמד את בנו אומנות - מלמדו ליסטות. ליסטות ס"ד? אלא, כאילו מלמדו ליסטות.

Rabbi Honigwachs

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב

ערב למאן? אילימא ערב לישראל - והא תנא אלו עוברין בלא תעשה: המלוה והלוה, הערב והעדים! אלא לנכרי. וכיון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערבא - איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות רבית סימן קע סעיף א

ישראל שלוח מעות מעובד כוכבים ברבית, אסור לישראל אחר להיות לו ערב. שכיון שבדיניהם תובע הערב תחלה, נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהערב חייב בה לעובד כוכבים. לפיכך אם קבל עליו העובד כוכבים שלא יתבע את הערב תחלה, הרי זה מותר. הגה: והאידינא מסתמא הוי כאלו קבל עליו הכי, דסתם ערבות כך הוא. (טור). ודוקא במקום שהמנהג כך שתובעין הלוח תחלה. וי"א שאינו אסור אלא בערב שלוף דוץ (פירוש ערב שמנקה את הלוח מדין המלוה, כשלוף דוץ שהוא מין עשב שמיבשין אותו ורוחצין בו את הידים להעביר הזוהמא) דהיינו שאין דין המלוה עם הלוח כלל, שהוא יכול לדחותו אצל הערב. הגה: ואם עבר ונעשה ערב בעדו, צריך לשלם כל הפסד המגיע לו על ידו אבל אינו צריך לתת הרבית שנותן בשבילו, דאין אומרים ליתן רבית (טור). ואי כבר פרע לו הרבית, אין מוציאין מידו דלא גרע מאבק רבית. (סברת הרב).

משנה למלך הלכות מלוה ולוה פרק ז הלכה יא

כתב הרשב"א (א"ה בתשובה סימן תתקל"ח) ומ"מ נראה שאם רצה ליתן מה שהרויח כולו או מקצתו אין כאן משום רבית דאין כאן אגר נטר ליה. והרב בעל בני אהרן (דף קנב) כתב דדברי הרשב"א הללו הם מגומגמים דבתחלה כתב דאין כאן רבית דמשמע לשום אחד מהם ואחר זה כתב ואף על פי שהמקבל עובר ומשמע דבנדון זה שנשבע קאמר דלא היה מתחלה הלואה ע"כ. ונראה שלא ראה דברי הרשב"א במקומם שנשאל גם כן שאם היה הלואה מה יהיה דינו ועל זה השיב דאפילו אם היה הלואה חייב לקיים שבועתו מטעמא דיהיב אבל לעולם דגבי פקדון אין אנו צריכים להנהו טעמי דתיפוק ליה דאין כאן רבית כלל מאחר שבתורת פקדון באו לידו. עוד כתב מהר"א לפפא שהמרדכי בפרק הגוזל קמא חולק על דברי הרשב"א הללו שכתב על המקבל עסקא שיש לו להתנות שאם יצטרך המקבל מן המעות להוציא לצרכו וכו' ואם לא לקח רשות להוציא הרי שלח יד בפקדון והרי הם מלוה עליו ואינם בחזקת הבעלים וא"כ רבית הוא ע"כ הרי שאפי' גבי פקדון שייך רבית ולפי דבריו מלבד שהרשב"א חולק על המרדכי דברי המרדכי חולקים להדדי שהרי בסוף פרק המפקיד כתב המרדכי שאם הנפקד רוצה לתת דבר מעצמו לראובן דאין בו משום רבית. ולי נראה דלא דמי כלל ההיא דהמרדכי דפ' הגוזל להך דהרשב"א דשאני התם שהיה עסקא וקי"ל דהוי פלגא מלוה ופלגא פקדון והריוח שנותן לו המתעסק אינו אלא מה שהרויח בפלגא דפקדון ואם נותן לו יותר ממה שהרויח בפלגא דפקדון אסור משום דנותן לו רבית בשביל ההלואה וגדולה מזו שצריך שיתן למתעסק שכר טורחו משום דמיחזי שמתעסק בפלגא דפקדון משום פלגא דמלוה ומש"ה אם לא לקח רשות להוציא הרי שלח יד בפקדון ונעשו מלוה אצלו והריוח שנותן לו הוא רבית דמיחזי דמשום פלגא דמלוה נותן לו רבית כיון שאין כאן פקדון דנימא שמעותיו הם שהרויחו אבל לעולם

דאם לא היה כאן מלוה היה מותר גמור דאין כאן אגר נטר מאחר שבתורת פקדון באו לידו והיינו ההיא שכתב המרדכי בס"פ המפקיד דמיירי בפקדון וכנדון הרשב"א. ובחילוק זה שכתבנו יתיישב מה שהקשה מהריב"ל בח"ב סי' כ"ו על דברי הרשב"א הללו ממ"ש הרשב"א גבי מעות של יתומים שאם הוציאם הלוה לצרכו שהוא רבית וכוונת קושייתו היא דכיון דס"ל להרשב"א דאם שלח יד בפקדון ונעשה מלוה עליו שיכול ליתן לו ריוח דאין כאן משום רבית א"כ גבי יתומים אם הוציאם הלוה לצרכו הרי שלח יד בפקדון ואין כאן רבית ותיירך הרב על זה דהך דהרשב"א מיירי שהמעות הם מיוחדים ומתעסק בהם בפני עצמן ואף על גב דבאו לידו בתורת פקדון ונעשה עליהם כגזלן ואמר בפני עדים לעצמי אני מרויח אפ"ה אם רצה ליתן לו כל מה שהרויח או מקצתו נותן אבל היכא דפרע חובותיו באותם המעות מיחזי כרבית גמור ע"כ. ולפי דברי מהריב"ל הללו יתיישב קושיית מהר"א לפפא דההיא שכתב המרדכי בפרק הגוזל מיירי כשמתעסק הוציאם לצרכו ואינם המעות בעין ומש"ה הוי רבית אבל אם הם בעין אף שאמר בפני עדים לעצמי אני מרויח יכול ליתן לו מן הריוח שהרויח במעותיו. ולפי מה שכתבנו אין צורך לחילוק הרב מהריב"ל דשאני ההיא דיתומים דבתורת הלואה באו לידו וחכמים לא התירו אלא כשהמקבל נותן ריוח מן המעות בעצמם ומדידהו קא זכו אבל כשזה פורע חובותיו נותן לו רבית מכיס המקבל וזה אסור אבל היכא שבאו לידו בתורת פקדון והנפקד שלח יד ופרע בהם חובותיו ורוצה ליתן לו ריוח אין כאן רבית מאחר שבתורת פקדון באו לידו, ודין זה דהיכא דבאו לידו בתורת פקדון אם יש בו משום רבית כתבו מרן בטור זה סי' קע"ז סי' י"ט ולא הגיה עליו בעל המפה אף על גב שבאותו הסימן הביא בעל המפה דברי המרדכי דפ' הגוזל משמע דס"ל דלא פליגי דברי המרדכי אהדדי וכדכתיבנא. (א"ה עיין לעיל פי"ב מהלכות גזילה ואבידה דין ח' מ"ש הרב המחבר ע"ד הרשב"א בתשובה הנזכרת):

רבי עקיבא איגר יורה דעה סימן קס סעיף ט

שכר הלואה הוא נוטל. ואם עשה כן וחזר והלוה לו ואמר שעושה כן לתשלום הרבית שקצץ לו לחזור ולהלות י"ל דהוי כמו כל רבית קצוצה וצריך ליתן לו כפי השומא כמה שוה זה להיות מעות בידו כך וכך זמן וצריך לשלם זה מהריוח שהרויח במעותיו של זה דהתורה לא אסרה רק במלוה מדעתו אבל זה אין דעתו כלל להלות לו רק בדרך תשלומי רבית ואין שם הלואה עלה והוי כשולח יד במעות שבידו דמותר לקבל הרבית כמ"ש במ"ל וצל"ע לדינא:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עה עמוד ב

תניא, רבי שמעון אומר: מלוי רבית יותר ממה שמרויחים - מפסידים, ולא עוד אלא שמשימים משה רבינו חכם ותורתו אמת. ואומרין: אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו.

חפץ חיים - אהבת חסד חלק א פרק א אות ד

וכמה יהיה השיעור שחייבה התורה להלות איש לרעהו לא מצאתי בעניי מפורש בדברי חז"ל שיעור לזה ואין ללמוד לזה מן צדקה דשם השיעור לכל היותר הוא חומש מנכסיו דהתם הוא נותן לחלוטין אבל הכא בהלואה

בא לו הממון בחזרה ולהיפך גם כן אין סברא לומר שכל ממונו שהם לע"ע בטלות אצלו יחייב התורה לחלק אותם לגמ"ח פן יזדמן לו איזה עסק לריוח ביתו ולא יהיה לו ממונו בידו [ועיין ב"מ מ"ב עמוד א ואר"י וכו' ורש"י שם ד"ה מצוי] ומסתברא דתלוי המצוה לכל אחד כפי השגת ידו וכל אשר בכוחו לעשות לטובת חבריו יעשה ומצאתי בעז"ה בספר החינוך שכתב ג"כ כן ועיין לקמן בח"ב פרק י"ח שהארכנו בזה איך להתנהג לצאת י"ש:

נתיבות המשפט על שולחן ערוך חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן רכה סעיף ב ס"ק ד

מיד הלוקח בבית דין של ישראל. עיין סמ"ע ס"ק ה' שכתב דאפילו יש להביא עדי גזילה או הלואה וכו', לאפוקי אם מסר לו הלוקח מעצמו ע"פ עדיותיו, דלא יכול לחזור על המוכר, שיכול לומר אחוי טירפך ואשלם, ע"ש. והוא תמוה לפענ"ד, דבשלמא בבעל חוב יש לומר דהוי כפורע שלא מדעתו כשפרע שלא בב"ד, שיכול לומר מפייס הוינא ליה, וכל זמן דלא תבעיה לבעל דין בבית דין אין לו להשתלם מנכסיו, דנכסוהי ערבין ביה ודין ערב יש לו, וכל זמן שלא אמר לו שלם אם שילם מעצמו הפסיד, אבל בעדי גזילה הלא עדיין יכול לתבוע את הנגזל שטרף ממנו שיברר עדי גזילה שלו לפני בית דין, וכשמברר בעדי גזילה יכולין הבית דין לכתוב לו טירפא גם אח"כ. ובפרישה [סעיף ב'] כתב, שכן כתב המגיד משנה בפרק י"ט ממכירה [ה"ד]. ולא משמע שם, רק אם לקחו שלא בדיון, עיין שם. ולכן נראה, דגם כונת הסמ"ע כן היא, דכל זמן שאין הבית דין מקבלין עדי הגזילה אינן יכולין לטרוף ממנו, אבל אם הולך עם עדי הגזילה לבית דין כותבין לו טירפא אף אחר שנתן לו את השדה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות רבית סימן קע סעיף א

ישראל שלוח מעות מעובד כוכבים ברבית, אסור לישראל אחר להיות לו ערב. שכיון שבדיניהם תובע הערב תחלה, נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהערב חייב בה לעובד כוכבים. לפיכך אם קבל עליו העובד כוכבים שלא יתבע את הערב תחלה, הרי זה מותר. הגה: והאידינא מסתמא הוי כאלו קבל עליו הכי, דסתם ערבות כך הוא. (טור). ודוקא במקום שהמנהג כך שתובעין הלוח תחלה. וי"א שאינו אסור אלא בערב שלוף דוץ (פירוש ערב שמנקה את הלוח מדין המלוה, כשלוף דוץ שהוא מין עשב שמיבשין אותו ורוחצין בו את הידים להעביר הזוהמא) דהיינו שאין דין המלוה עם הלוח כלל, שהוא יכול לדחותו אצל הערב. הגה: ואם עבר ונעשה ערב בעדו, צריך לשלם כל הפסד המגיע לו על ידו אבל אינו צריך לתת הרבית שנותן בשבילו, דאין אומרים ליתן רבית (טור). ואי כבר פרע לו הרבית, אין מוציאין מידו דלא גרע מאבק רבית. (סברת הרב).

טור יורה דעה הלכות רבית סימן קע

ישראל שלוח מעות מעכו"ם ברבית אין לישראל ליכנס ערב בשבילו כיון דבדיניהם בתר ערבי אזלי הוי כאילו העכו"ם מלוה לישראל הערב והוא חוזר ומלוה לישראל ואם כתב לו לדון כדינו שלא לתבוע לערב תחלה שרי והאידינא אפי' סתמא נמי ככתוב דמי שהרי הן דנין כדינו וכתב ה"ר יצחק קרקוזא ונראה היכא דלא קביל עליה שלא לתבוע לערב תחלה ונעשה לו ערב ופורע בשבילו צריך לשלם לו כל ההפסד דדוקא לכתחלה הוא דאסור אבל דיעבד ישלם כל ההפסד כיון דמחמתה קא פסיד ע"כ ואינו נראה דכיון שיש בו צד איסור למה נחייבנו לפרוע באיסור ודאי כל הפסד שבא לו מכחו כמו שאנסו או כיוצא בזה צריך לשלם אבל לא נאמר לו תן רבית.

ט"ז יורה דעה סימן קע ס"ק ב

ואם עבר ונעשה ערב כו'. ז"ל הטור וכתב הר"י קורקוז"א ונראה היכא דלא קיבל עליה שלא לתבוע לערב תחילה ונעשה לו ערב ופורע בשבילו צריך לשלם לו כל ההפסד דדוקא לכתחלה הוא דאסור אבל דיעבד ישלם לו כל ההפסד כיון דמחמתיה הוא פסיד ע"כ ואינו נראה דכיון דיש בו צד איסור למה נחייבנו לפרוע באיסור ודאי כל ההפסד שיבא לו מכחו כמו שאנסו או כיוצא בזה צריך לשלם אבל לא נאמר לו תן רבית עכ"ל וצריך להבין דעת הר"י קורקוז"א למה הקיל כיון דבגמ' על ברייתא שזכרנו בסמוך אמרו איהו דקא שקיל מיניה רביתא מי יאמר לנו דעל לכתחלה קאי לשון זה. ונ"ל דהאי איסור דערבות אם נעשה באיסור מקרי צד אחד ברבית דבשעה שנעשה הערבות באיסור לא היה האיסור בודאי דאפשר שהלוח בעצמו יפרע להעובד כוכבים ולא יהיה שום איסור מן לוח לערב וכבר הביא ב"י בסימן קע"ב וריש סימן קע"ד דעת פוסקים שיש מהם סוברים דצד אחד ברבית הוא קצוצה כשיבא אותו הצד האיסור ושיש סוברים דלא הוה רבית קצוצה והש"ע פסק להחמיר ריש סימן קע"ד במכר שדה לחבירו כו' דהוה צד אחד ברבית ועל פי זה יתבאר דברי הטור על נכון דהר"י קרקוז"א ס"ל כאותן הפוסקים דצד אחד ברבית לא הוה אלא מדרבנן וע"כ כתב דלא אסרוהו אלא לכתחלה ואף על גב דבכל אבק רבית ודאי לא פסקינן שיתן לו הלוח למלוה הכא שאני דקא פסיד מחמתיה והוה כאלו בעלמא כבר נתן לו האבק רבית דלא מפקינן והכא יתן לו אפי' לכתחלה דהא אין לו הנאה מזה ולא נתרבו ממנו ולפי

דברינו מודה הר"י קרקוז"א במי שאומר לחבירו לזה לי מעות מעובד כוכבים שנזכר בסימן קס"ט סעיף י"ז ולא נתן לו משכון דאסור דודאי שם אפי' אם נתן לו הלזה מפקינן מיניה דמלוה כיון דשם הוה רבית קצוצה דהא אין על הלזה שום שייכות פרעון שם להעובד כוכבים דהעובד כוכבים לא הכירו אלא לישראל האחר שמלוה לו ואותו ישראל מלוה לזה וחלילה לומר בזה דהוה אבק רבית וע"כ לא פסק הר"י קרקוז"א דהוה אבק רבית אלא בערב שיש עכ"פ על הלזה שם לזה נגד העובד כוכבים אלא דהערב עושה איסור ואפשר שיפרענו הלזה להעובד כוכבים ולא ידחנו אצל הערב כדרך כל הארץ וע"כ לא הוה רק צד אחד ברבית והוה אבק רבית לדידיה. ומו"ח ז"ל כתב להר"י קרקוז"א דה"נ בההיא דינא שזכרנו בישראל שאמר לחבירו לזה לי מעות מעובד כוכבים כו' דישראלם לו הלזה ההפסד ולי נראה כמו שכתבתי. זהו דעת הר"י קרקוז"א אבל הטור דס"ל בכל צד א' ברבית דהוה רבית דאורייתא וכהפוסקים שזכרנו בשם ב"י וכן כתב בר ששת סי' ש"ה דהוה רבית קצוצה ודוקא לאחר שהוברר הדבר שבא לכלל רבית אבל קודם זה אינו אסור אלא מדרבנן שמא לא יבא לכלל רבית עכ"ל וזהו ממש דברי הטור כאן שאמר דכיון שיש בו צד איסור למה נחייבנו כו' דקדק בלשונו ואמר צד איסור ולא אמר כיון שיש בו איסור אלא להורות דלא כדעת הר"י דמיקל כאן מחמת שאין כאן אלא צד אחד ברבית דיש ביה קולא בזה כתב דאינו כן דבשלמא קודם שהוברר האיסור דהיינו קודם שהוכרח הערב לשלם להעובד כוכבים היה הדבר ספק אם יהיה הצד האיסור אבל עכשיו שכבר יש צד האיסור ויש עליו שם רבית קצוצה היאך נפסוק שישלם לו מכח ההפסד דעיקר קולא של הר"י קרקוז"א לא היתה אלא משום הפסד והיינו שהאיסור לא היה לדידיה אלא אבק רבית והוה כאן אפי' להוציא מן לזה כמו בשאר אבק רבית דאין מוציאין מן המלוה אי כבר פרע לו משא"כ לדעת הטור דהוה רבית קצוצה ואה"נ אפילו כבר פרע (לו הערב) [לערב] הרבית דמפקינן מיניה ואף על פי שלא זכר הטור אלא ל"ל כתחלה לא נחייבנו לפרוע אין מזה דקדוק דקאי על הר"י קרקוז"א שאמר שחייב לפרוע כיון דכאן יש לו הפסד ועל זה מקשה הטור דודאי שהיינו אומרי' כאן אם כבר פרע לא מפקינן מן הערב היה לנו לומר דגם לכתחלה יתן לו כיון דאיכא הפסד כדעת הקרקוז"א אבל באמת יש כאן רבית קצוצה וע"כ לא מהני כאן הפסד וממילא אם כבר פרע לערב הרבית דודאי מוציאין ממנו כן נראה לע"ד ברור כשמס דעת הטור והלכה כמותו שכבר הוכחתי קודם לזה בראייה ברורה מן התלמוד דהוה כאן רבית קצוצה מדפריך בגמרא מן הפסוק אל תקח מאתו נשך כו' ומו"ח ז"ל כתב שנראה לו כהר"י קרקוז"א והדברים ברורים לכל מבין כמו שכתבנו מאחר שבסי' קע"ד סעיף א' יש הלכה רווחת דצד אחד ברבית הוה רבית קצוצה והכי נמי כן הוא ויפה פסק רמ"א כאן כדעת הטור שאין צריך לתת לו רבית כו' אך מה שכתב דאם כבר פרע אין מוציאין דהוה כאבק רבית אין נראה לסמוך על זה אלא כדעת הב"י שזכרנו קודם לזה ויש הוכחות ברורות שכן הוא אמת ואפי' כבר פרע מוציאין ממנו רק במקום שיש ספק דהיינו בפלוגתא שבין רש"י לרשב"א שזכרנו קודם לזה ששם דוקא אין מוציאין כן נראה לע"ד נכון וברור:

שו"ת מהרשד"ם חלק חושן משפט סימן קעט

הב' האמת שזו אינה פשוטה כל כך כמו הא' לפי שלכאור' נר' דהוי גרמא בנזקין שהרי שלמה לא עשה נזק בפעל רק שעכב ולא שלח הסחורה או המעות ומשם נמשך הנזק נר' לכאורה דהוי גרמא בנזקין דקי"ל שהוא פטור ומ"מ נר' בעיני שגם בזה חייב שלמה לפרוע הרבית שנתוסף מחמת העכוב שעשה והטעם בזה כמו שאבאר בס"ד ואעפ"י שהיה בזה כדי להאריך אני לא אעשה כן אלא לגלוי דעתי לבד וזה החלי. כבר ידוע מה

שהביא הריב"ה בח"מ סי' שפ"ו החלוק שיש לגרמא בנזקין לדינא דגרמי דכתב שם סברת ר"י שמראה דינר לשולחני ואמר שהוא טוב ונמצא רע או דיין שדן וטעה חייבין לשלם שאלו הנזק בא מיד ונר' בעיני שהדברים ק"ו השתא ומה שלא כיון השלחני ולא הדיין להזיק במזיד רק שהיה אנוס שלבו ודעתו הטעתו ולא עשה שום א' מהם מעשה כלל עכ"ז חייב לשלם כ"ש בנ"ד ששלמה זה היה יודע הנזק הנמשך לשותפין בעכוב המעות בכל עת שחייב לשלם ועוד שאין לך מראה ממון חברו לגוי גדול מזה שכתב בשם ר"י שחייב גם זה הוה ליה שאומר לגוי בכל יום טול כו' כ"ש רצב"א שכתב דינא דגרמי קנס הוא שקנסו חכמים כדמוכח בירושלמי ולכך כל היזק מצוי ורגיל קנסו חכמים וטעם שקנסו שלא יהא כל אחד הולך ומזיק לחברו ע"כ א"כ נזק זה היה נר' לעין ומצוי בכל יום א"כ פשיטא שחייב שלמה לפרוע כל הרביע שנתוסף מחמת עכובוט /עכובו/. עוד כתב מהררי"ק שכל המשנה לעשות דבר בשותפות דמסתמא חברו מקפיד כל הפסד שאפשר לתלות שבא מחמת השנוי עליו לפרוע ולא עוד אלא שכתב שאפי' שא"א להתברר כו' מ"מ כל אשר יהיה אפשר לתלות מפני מה שעשה השותף בלא ידיעת חברו ראוי להטיל עליו ע"כ נראה מתוך דברי הרב במ"ש ראוי להטיל עליו ולא כתב מטילין עליו משמע שבא להשמיענו שאעפ"י שהיה אפשר לומר שאין זה שורת הדין מ"מ ראוי להטיל עליו זה הקנס ולעשות כן יען כי דבר זה תקון העולם ודבר מצוי הוא וכמתלהלה היורה זיקים השותף וישנה מדעת חברו ויבא לידי הפסד ויאמר לא חשבתי שימשך הפסד זה ומפני זה עשיתי כך לכן ראוי להטיל עליו קנס כדי שכל אדם ידקדק במעשיו ולא ישנה מדעת חברו כדי שלא יבא לידי הפסד וכ"ש וק"ו האישי הזה שלמה שכפי הנחת השאלה עבר חק בני אדם הפר ברית תורת השבועה חמורה היא לאל"ם והביא לשותפיו נזק גדול שחייב לפרוע כנז' כל זה אני אומר עפ"י הנחת השאלה וכפי מה שראיתי בשטר השותפות הנרא' לי ודי בזה לשאלה הב':

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף סט עמוד ב

לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף צח עמוד ב

כדתניא: הוסיפו לו אחת יתירה - הכל לשליח, דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר: חולקין; והתניא, רבי יוסי אומר: הכל לבעל המעות! אמר רמי בר חמא, לא קשיא: כאן בדבר שיש לו קצבה, כאן בדבר שאין לו קצבה. אמר רב פפא, הלכתא: דבר שיש לו קצבה - חולקין, דבר שאין לו קצבה - הכל לבעל המעות. מאי קמ"ל? שינויא דשנינן שינויא הוא.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות שלוחין סימן קפג סעיף ו

היה השער קצוב וידוע, והוסיפו לשליח במנין או במשקל או במדה, כל שהוסיפו לו המוכרים הרי הוא של שניהם, וחולק התוספת השליח עם בעל המעות. ואם היה דבר שאין לו קצבה, הכל לבעל המעות. מיהו אם אמר המוכר בפירוש שנותן לשליח, הכל של שליח (ר"ן פ' אלמנה ניזונית ותשובת רמב"ן סימן ס').

והסכים רבינו שאם יכול לסדר שטר, שבו יסכים הבנק שהם קונים הבית, והוא משלם להם כדמי שכירות, אז אפשר למצוא עצה, להתיר. אבל בסתם משכנתא שא"א כך לפרשו, אכן יש כאן בעיה.

בענין איסור ריבית בלקיחת משכנתא

פ והרב ירוחם לאקס שאל וביקש עצה איך לסדר מה שרוצים יורשי אביו למכור הבנין הישן של העסק של אביהם ז"ל למישהו, כמוכר במשכנתא^{קט}.

והסביר רבינו שהיתר עיסקא אפשר לסדר, אף שבעצם קצת קשה להסביר מהו העיסקא כשקונים בנין^{קי}, דאפשר לטעון, דהלא במה שלא מחויב להוציא ממונו מיד לקנות הבנין, ע"י זה, מניחו לעשות עסק עם שאר ממונו. דהלא אפשר שיש לו ממון כבאנק, שגם עשירים קונים בנינים במשכנתא.

אבל אולי יש לעשות בדרך אחר, בדרך שכירות שמה שמשלם מיד, התשלום הראשון יהיה נחשב כקנין בחלק הבנין, ובכל חודש, חלק ממה שמשלם, יהיה נוספת לחלקו בקנין, וע"י זה יוסיף על חלקו, וחלק השני יהיה השכירות לחלק של בני משפ' ל..

ושאלתי לרבינו שבדרך זה, יצטרך לשנות חלק התשלומים בכל חודש, דהלא בכל חודש, מרבה על החלק שקנה, וממעיט חלק שצריך לשלם עליו שכירות. וממילא, אחר שמגיע לתשלומים של רוב דמי הבנין, אך שייך ששוב ישלם אותו תשלומים, שאז יוצא שמשלם אותו שכירות לאחוז קטן של הבנין, שמקודם שילם לאחוז גדול! וזה יהיה נראה לעיני העולם כהערמה בעלמא, כמין ריבית! וגם אפשר שלדינא א"א כך לעשות, שזה מין אונאה וגזילה! ולעשות שימעט בתשלומים את זה לא ירצה ר' י., ולעשות שבחודשים הראשונים ישלם הרבה יותר, כדי שאח"כ יוכל למעט, אפשר שהקונה לא ירצה!

ושאלתי שאולי יש לעשות סוג של שכירות אחר, שלא קונה שום חלק בהבנין, הכל מה שמשלם הוי שכירות. ורק אחר ששילם שכירות לה' שנים, למשל, אז או שאז ימכרו לו הבנין לכמה דולר, או אז יתנו לו במתנה, או שאז נגיד שמחשבים כל השכירות כחלק מדמי המכר, וקונה הבנין! ואמרתי שכל אחד מדרכים אלו אפשר לסדר שיהיה מקובל גם בדינא דמלכותא. ואמר רבינו כל זה לא נראה לו, דהלא כל אחד יחשוב שזה סוג של ריבית, דהלא יהיה מוקשה בעיני אנשים, למה מישהו ימכור ביתו לכמה דולר, או יתנו במתנה ולעשות למפרע ג"כ לא נראה, דאין זה הדרך שיסתכלו עליו, אלא מסתמא זהו דרך פעולתו, שהקנין נעשה מיד, ורק שיש לו המשך זמן לחזור, אם ירצה. דלא מסתבר שנחשב ממש בשכירות, ופתאום, אחר ששילם לכמה שנים, נשתנה לדמי מכר!

קט. ע"ע באג"מ ח"ג סי' ל"ח שרבינו כ' תשובה להשואל בענין זה.

קי. ובאמת כשקונים בנין של עסק, אין שאלה, דהלא עושים שם עסק ממש.

442466

וחשב רבינו ואמר שאולי יש עצה יותר פשוטה. שאם עדיין לא קץ מכר, יכול להגיד, שמאחר שאין אונאה בקרקעות, אז דמי הבנין הוא באמת המחיר שכולל הריבית שרוצה! ויעשה קנין מיד, ורק יחכה לקבלת הממון, בלי ריבית, לכמה שנים. ואף שאולי יהיה נראה זה כדבר משונה בעיני העולם, מה שמחכה לקבלת ממון בלי לקבל ריבית, מ"מ לא מוצאים שגזרו על זה.

והוסיף רבינו דהנה כל האיסור בא כשיש שני קציצות במכירה. אבל אם לא קץ, יכול למכור החפץ בשני מכירות, דאם משלם הכסף מיד, זה יותר בזול, ואם לא משלם מיד, יותר ביוקר. והחשבון פשוט, שהוא מבקש מחיר יוקר. ומי שאין לו ממון, אין לו ברירה לדון עימו, וצריך לקנות באותו מחיר. אבל מי שיש לו ממון, יכול לדין עימו וסיים רבינו שכשיבוא ירוחם שוב, נחשוב בדבר ונחליט.

התיקון הנכון בעסק של משכנתא

פ"א [א] שוב בענין משכנתא אמרתי לרבינו הרי רבינו לא מרוצה כ"כ מהיתר עיסקא במשכנתא. ואמר רבינו זה נכון אבל אולי אין אפשרות אחרת ק"א. ואז אמר רבינו שאם הלואה איש דתי אפשר לדבר עימו, תסביר לו שיש ספק אם שייך היתר עיסקא, ושיסכים לסוג של שטר אחר, שהמלוה קונה הבית, והלואה משלם שכירות לו, עד שנשלם כל המשכנתא ואז קונה הלואה הבית. ואפילו אם לדינא דמלכותא יצטרך לכתוב שטר משכנתא גליל, שיתירא שלא יהיה יכול לתבוע בשטר שכירות כזה, מ"מ יכול לכתוב, בשטר שכירות, שלדינא דמלכותא כתב שטר הלואה, רק כדי לחזק כוחו לתבוע, אבל לא שזה אמת. וסיים רבינו שאם רוצה, תגיד לירוחם לבוא לכאן, ורבינו יכתוב לו שני השטרות, שטר היתר עיסקא שיתאים למשכנתא ושטר שכירות.

לקחת הלואה בריבית מבנק שיש בו מנהל או דירקטור יהודי

פ"ב [ב] והשיב רבינו לשואל אחר, שסיפר לרבינו שיש בנקים שהמנהלים ק"ב שלהם אינם בעלים, על הממון, רק הנותנים הם הבעלים, ורק שהם ממונים על הממון ולוקחים רווח ממנו. ושאל אם יש יהודי שהוא דירקטור [מנהל] ק"ב בבאנק כזה, האם יש אז שאלה של ריבית להלוות מהם. והשיב רבינו שאינו מאמין שיש מציאות כזה, אבל למעשה בעלות רק לרווח אינו נחשב כבעלות לגבי ריבית. דמה שממונה לנהל הבאנק, אינו אלא מעשה של פקיד, ובעלותו לרווח אינו כלום.

קיא. וכנראה מלשונו שאף שמסתפק רבינו באם שייך היתר עסקא למשכנתא מ"מ לדינא לא החליט שלא.

קיב. Directors

קיג. director